

STUDIA KOSZALIŃSKO-KOŁOBRZESKIE
NR 2 (1993)

Unsere Hoffnung – Gottes Wort. Die Evangelien der Sonn- und Festtage; Auslegung und Verkündigung, hrsg. von Konrad Baumgartner und Otto Knoch, Frankfurt am Main 1987, Verlag Josef Knecht.

Die neutestamentlichen Lesungen der Sonn- und Festtage. Auslegung und Verkündigung, hrsg. von Otto Knoch und Ehrenfried Schulz, Frankfurt am Main 1992, Verlag Josef Knecht.

W wielu recenzjach pozycja *Unsere Hoffnung - Gottes Wort* została określona jako „szandarowe dzieło katolickie w przepowiadaniu Słowa Bożego”. Pierwsze wydanie *Unsere Hoffnung - Gottes Wort* z 1969 r. opracowane przez zmarłego już Heinricha Kahlfelda i Otto Knocha, okazało się po licznych recenzjach zbyt mało ukierunkowane na praktyczną stronę przepowiadania. Stąd nowe wydanie ukazujące się od 1987 r. jest rozbudowane, przepracowane i praktyczniejsze.

Konrad Baumgartner, wielu teologom i homiletom znany jako wieloletni naczelny redaktor niemieckiego czasopisma homiletycznego *Der Prediger und Katechet*, jest profesorem teologii pastoralnej w Uniwersytecie w Regensburgu.

Otto Knoch jest profesorem introdukcji biblijnej i kerygmatyki w Uniwersytecie w Passau, w latach 1959 - 1971 dyrektor zasłużonego *Katoliches Bibelwerk* ze Stuttgartu, od 1962 do 1978 odpowiedzialny z ramienia niemieckojęzycznych biskupów za tłumaczenie Biblii zwane *Einheitsübersetzung*, autor licznych książek z biblistyki, przepowiadania wiary i duchowości biblijnej. Ehrenfried Schulz jest profesorem chrześcijańskiej nauki społecznej i teologii pastoralnej w Uniwersytecie w Passau, przez wiele lat współpracownik *Der Prediger und Katechet*. To trzech redaktorów dzieła. Do opracowania wszystkich tomów zostało zaangażowanych, ponad siedemdziesięciu autorów m. in. bp Franz Kamphaus, Rudolf Pesch, Heinrich Schlier.

Unsere Hoffnung - Gottes Wort jest naukowo-praktycznym zbiorem pomocy biblijnych i liturgicznych do głoszenia Słowa Bożego we wszystkie niedziele i święta roku liturgicznego trzech cykli, zgodnie z wydanym w 1981 r. przez Rzymską Kongregację Kultu Bożego nowym *Ordo lectionum Missae*. Pierwsza seria zawiera pięć tomów:

A – *Lesejahr A*, Ewangelie na niedziele i uroczystości w cyklu A (wyd. 1989),

B – *Lesejahr B*, Ewangelie na niedziele i uroczystości w cyklu B (1987),

C – *Lesejahr C*, Ewangelie na niedziele i uroczystości w cyklu C (1988),

F – *Besondere Fest- und Gedenktage*, Ewangelie na święta i wspomnienia świętych (1990),
R – *Register*, zawiera indeks perykop biblijnych z Liturgii Słowa Bożego (1990),
zredagowany przez Josefa Zimmermanna oraz indeks tematyczny (rzeczowy) czytań
w opracowaniu Hansa Hobelsbergera.

Seria druga *Unsere Hoffnung - Gottes Wort* ukazuje się od 1992 r. i zapoczątkowano ją
tomem: *Die neutestamentlichen Lesungen der Sonn- und Festtage. Auslegung und
Verkündigung. Lesejahr C*, hrsg. von Otto Knoch und Ehrenfried Schulz. Jest to
opracowanie czytań nowotestamentowych liturgii niedziel i świąt w cyklu C.

Układ treści każdego tomu ma określony schemat. Ewangelie niedziel lub uroczystości
są opracowane według następujących części:

I. Każda perykopa jest poddana najpierw egzegezie. Autorzy podają jej kontekst,
strukturę i gatunek literacki, wykorzystując najnowsze osiągnięcia egzegezy, zwłaszcza
metody historyczno-krytycznej, miejsca paralelne i związki z tekstami starotestamento-
wymi. Potem następuje egzegeza każdego wiersza perykopy, po czym teologiczne
znaczenie. Należy zaznaczyć, że nie mamy tu do czynienia z komentarzem homiletycznym,
lecz ze zwięzłą egzegezą teologiczną, miejscami nawet z egzegezą filozoficzną. Pozwala to
na wydobycie najwięcej danych dla odczytania kerygmatu, orędzia tekstu. Autorzy
wysuwają na pierwszy plan najważniejsze idee biblijne wynikające z perykopy, w ten
sposób służąc tak ważnej zasadzie kaznodziejskiej, jaką jest postulat biblijności
przepowiadania, jego wymiaru kerygmatycznego.

II. Wprowadzenie liturgiczno-homiletyczne ukazuje Ewangelię w kontekście pozosta-
łych czytań Liturgii Słowa, tła roku liturgicznego, z zaakcentowaniem tych treści, które
szczególnie w daną niedzielę lub święto dochodzą do głosu. Każde czytanie liturgii, łącznie
z psalmem międzylekcyjnym, jest poddane analizie teologicznej. Często podana jest
krótka teologia kolekty, modlitwy nad darami lub po komunii, prefacji, antyfony na
wejście lub na komunię, by tam szukać inspiracji do homilii. Szczególnie przy
wspomnieniach i świętach przytaczane są wypisy z pism OO. Kościoła, historii Kościoła
i samego święta. Tajemnice z życia Maryi stawały się tematem wielu dzieł sztuki, co zostaje
przywołane we wskazaniach liturgicznych dla plastyczniejszego przepowiadania. Cenne
wydają się propozycje do ukształtowania całej liturgii, łącznie ze wstępem do Mszy,
modlitwą wiernych i pieśniami, czasem idące bardzo daleko w swej oryginalności, jak np.
w liturgicznych wskazówkach na święto Narodzenia Najśw. Maryi Panny (8. IX): *Pieśni
mogą być radosnymi pieśniami maryjnymi. Modlitwa wiernych może zawierać wezwania
o tematyce »kobieta w Kościele, miłość do dzieci, kształtowanie życia«*. *Przynajmniej
czytanie powinna wykonać kobieta. Może również kobieta mogłaby wykonać medytacyjny
wstęp do Mszy albo homilię* (*Unsere Hoffnung - Gottes Wort*, t. F, s. 190). Wskazówki
homiletyczne są sugestiami, w jakim kierunku powinna pójść homilia i na jakich tekstach,
liturgii czy czytań, powinna być oparta. Przy niektórych tekstach pojawiają się bardzo
konkretne tematy homilii, np. na I Niedzielę Adwentu roku B autorzy po opracowaniu
egzegetyczno-liturgiczno-teologicznym, sugerują kilka tematów:

– planowanie przyszłości przez człowieka (*futurum*) i oczekiwanie chrześcijanina
(*adventus*):

– podwójnie ukierunkowane oczekiwanie Adwentu (na święta Bożego Narodzenia
i ponowne przyjście Jezusa);

– chrześcijanin między zadaniem świata a oczekiwaniem zbawienia;

– Adwent: to nie czekanie w przedpokoju wieczności, lecz czujne oczekiwanie Pana.

III. Propozycja homilii. Najczęściej są to już wcześniej publikowane homilie lub ich
szkice. Niektórym autorom nie udało się uniknąć niebezpieczeństwa biblicyzmu

kaznodziejskiego, gdzie treści biblijne zdominowały lub wyeliminowały całkowicie problem słuchacza. Aktualizacja treści teologicznych, kerygmatu Ewangelii należy jednak już do kaznodziei głoszącego homilię w określonej wspólnotcie i za każdym razem w innej sytuacji słuchacza (*hic et nunc, hodie* kaznodziejskie).

Unsere Hoffnung - Gottes Wort jest godnym polecenia z dwóch powodów:

— jest jednym z najlepszych, najnowszych i naukowych opracowań egzegetyczno-liturgicznych do przepowiadania. Ciągłe wzrastające zapotrzebowanie na Słowo Boże, powrót do Biblii pociągają za sobą zainteresowanie wszelkiego rodzaju materiałami pomocniczymi do liturgii. W języku polskim nie ukazuje się zbyt wiele fachowych pomocy naukowych do homilii, zwłaszcza łączących wiedzę biblijną z liturgiczną¹. Jedynym wyjściem pozostaje nieraz poszukiwanie komentarzy rozproszonych w wielu pozycjach; — może pomóc wielu kaznodziejom, duszpasterzom, lektorom, grupom modlitewnym i kręgom biblijnym w ich przygotowaniu do Liturgii, zwłaszcza wszystkim stojącym wobec zadania głoszenia Słowa Bożego.

Mozna stwierdzić, że obydwie serie stanowią przykład, jak wyglądać powinien warsztat współczesnego kaznodziei i jak praktycznie trzeba wykorzystać żmudne badania egzegezy i znajomość liturgii do owocnego głoszenia orędzia Ewangelii. Bez takich pomocy trudno dziś sprawić, by głoszone kazania spełniły oczekiwania słuchacza wyrażone przez Sobór: „Tak wielka zaś tkwi w Słowie Bożym moc i potęga, że jest ono dla Kościoła podporą i siłą żywotną, a dla synów Kościoła utwierdzeniem wiary, pokarmem duszy oraz źródłem czystym i stałym życia duchowego”(KO 21).

PRZYPISY

¹ Opracowania polskie mają raczej charakter komentarzy biblijno-liturgicznych lub tylko biblijnych, nie licząc sporo ukazujących się zbiorów kazań i homilii, por. np. „Ateneum Kapłańskie”; *Głoście Ewangelię*; *Pomoce liturgiczno-homiletyczne*, praca zbiorowa, Włocławek 1990; serie: ks. E. Szafrowski, *Komentarze liturgiczne do mszy niedzielnych i świątecznych*, Warszawa 1987; czy ks. Roman Bartnicki, *Biblia w liturgii dni powszednich. Krótkie komentarze do czytań mszalnych*, Warszawa 1989.

Ks. Krzysztof Zadarko